

BORGERMØDE DEN 29. APRIL 2024 PÅ DOKK1

BAGGRUNDSINFORMATIONER TIL HØRINGSSVAR ANGÅENDE

HAVNEUDVIDELSENS KONSEKVENSER FOR KLIMA OG BIODIVERSITET

Af Niels Aagaard, formand for Det Fælles Bedste

Der er to kriser, som vil afgøre vores fremtid og som allerede nu påvirker vores hverdag fx som oversvømmelser og havdød - det er klimakrisen og biodiversitetskrisen. Alt hvad vi foretager os fra nu af skal tage hensyn til disse kriser.

Havneudvidelsen er intet mindre end den største miljøkatastrofe nogensinde i Aarhus og vil forværre begge disse kriser betragteligt. 26 anerkendte dansk økonomier skrev forleden i et åbent brev således:

"Seks af de ni planetære grænser er i dag allerede overskredet¹, og klimaforandringerne sker i et accelererende tempo. Overskridelse af grænserne fører til uoprettelige skader på vores økosystemer og samfund og underminerer muligheden for at sikre gode liv for både nulevende og fremtidige generationer"².

Ødelæggelserne må ganske enkelt stoppe. Konkret ved at standse den unødvendige havneudvidelse, hvilket vi som borgere kan gøre ved at skrive en masse høringssvar og så kraftigt som muligt udtrykke vores modstand mod mere ødelæggelse af natur, miljø og klima. Her er lidt om, hvad havneudvidelsen vil betyde for klima og biodiversitet.

KLIMA - HVERT TON TÆLLER

Havneudvidelsen vil medføre enorme CO₂-udledninger og forhindre os i at nå Aarhus' - i forvejen urealistiske - klimamål eller at kunne bidrage til regeringens klimamål og Danmarks forpligtelser i forhold til Parisaftalen.

1) KLIMAØDELÆGGELSER FORBUNDET MED ANLÆGSFASEN

Alene i anlægsfasens 25 år udleder projektet 170.000 tons CO₂, sagde den første Miljøkonsekvensrapport (MKR) fra 2021.

Det blev rettet til 160.000 tons efter borgernes massive kritik og nogle nye beregninger, vi desværre ikke kunne få lov til at se. Året efter blev det yderligere rettet til 145.000 tons CO₂. I den nye, såkaldt supplerende MKR antyder man at tallet måske kan komme helt ned på 95.000 tons CO₂.

Det virker som en dybt problematisk praksis, at de, der skal lave de nøgterne naturvidenskabelige beregninger, nedjusterer antal tons efterhånden som kritikken vokser, og begynder at love fremtidige klima forbedringer, som man reelt intet aner om.

Til høringen denne gang er det tallet 145.000 tons CO₂, der er gældende - så meget udleder anlægsfasen officielt.

Det er ikke nogen stor påvirkning, hedder det i den supplerende MKR. Man vurderer udledningerne ved at sammenligne med DK's samlede udledninger på 44 mio. tons årligt. Lone Kørnøv, der er professor ved Aalborg Universitet og leder af AAU's Center for Miljøvurdering, siger at den vurdering er »helt i skoven«.

»Man holder det op imod de samlede udledninger i Danmark (...) Hvis man bruger den tankegang, når man laver infrastrukturprojekter, så vil meget få eller slet ingen af dem have en væsentlig betydning,« siger Lone Kørnøv.

¹ Katherine Richardson et al. (2023): Earth beyond six of nine planetary boundaries. Sci.Adv.9, eadh2458.
<https://www.science.org/doi/10.1126/sciadv.adh2458>

² Citeret fra "På vej mod en grøn økonomi", Politiken 27.04.2024, hvor 26 af landets fremtrædende 'grønne økonomer' i deres debatoplæg efterlyser en langt mere systematisk prissætning af vores natur og ressourcer. <https://politiken.dk/danmark/oekonomi/art9866679/26-fremtr%C3%A6dende-gr%C3%B8nne-%C3%B8konomer-l%C3%A6gger-op-til-skels%C3%A6ttende-%C3%A6ndring-af-dansk-%C3%B8konomi>

»Vi står et sted i historien, hvor der er en meget stor sårbarhed i forhold til klimaet» siger hun "Men det er bare ikke med i vurderingen af udledningerne.«³

Vi er et sted i klimakrisens udvikling, hvor "hvert ton tæller". Sådan lyder det fra FN's klimapanel og verdens førende klimaforskere. **Alt** vi gør skal reducere udledningerne.

Endnu er det ikke lykkedes for Aarhus at reducere sine udledninger. Tværtimod fortsætter udledningerne med at stige. Det skjuler kommunen ved i sine opgørelser kun at medtage 40% af CO2-udledningerne⁴. Men det er ikke desto mindre virkeligheden.

Hvordan vil man så modvirke disse 145.000 tons udledninger?

De 4 forligspartiets bag aftalen fra feb. 2023 siger at det skal ske med landstrøm til krydstogtskibe, med en solenergi-ø og lidt andet. Det virker ganske absurd. Vi har spurgt de fire aftalepartier - S, K, V, SF - om at må se deres beregninger for CO2-neutralitet. Her 12 måneder efter har vi stadig ikke modtaget svar.

Men hvis lidt landstrøm i stedet for krydstogtskibenes egen oliebaseerede strøm og en ø med solpaneler kunne gøre det, så var vi godt nok noget bedre stillet i omstillingen, end man lige skulle tro. For det er peanuts.

DRIFTSFASEN - ALENE AT UNDERSØGE ANLÆGSFASEN ER ABSURD

Man har ikke undersøgt klimapåvirkningen fra driftsfasen, selvom lovgivningen omkring Miljøkonsekvensrapporter siger, at "alle relevante miljøpåvirkninger af et givet projekt skal undersøges".

Enhver ved at lige så snart anlægget står færdigt og går i drift, så fører det en masse skibe, varer og lastbiler med sig. Det er jo selve formålet i første omgang med at bygge anlægget. Klimapåvirkningen herfra er derfor en indlysende del af de samlede klimakonsekvenser. Det har man imidlertid valgt IKKE at analysere. Meget forståeligt, for udledningerne fra driftsfasen viser sig at være voldsomme. Man kan lave et enkelt regnestykke for at belyse det.

Når havnen tages i brug vil det ifølge MKR-rapporten fra 2021 resultere i

- 1000 ekstra kommercielle skibe, heraf 400 containerskibe årligt
- 4.230 flere køretøjer heraf 2800 lastbilkørsler med varer hvert døgn, dvs. 500.000 lastbiler om året.
- 50% flere containere med en forøgelse af godsmængderne på 5,5 mio. varer, der alle indlejrer CO2

Et mindre regnestykke fortæller følgende: Ét containerskib bruger ifølge Mærsk 200.000 liter råolie i døgnet, og da hver liter fuelolie officielt udleder 3,17 kg CO2 svarer det til 634 tons CO2 i døgnet. Sejler skibet i 100 døgn årligt svarer det til 63.400 tons. Ved 250 døgn er det 155.000 tons CO2. **Altså lige så meget som hele anlægsfasen.**

Og det er vel at mærke for ét skib. Havnen forventer som sagt 400 ekstra containerskibe. Plus alle de øvrige kommercielle skibe.

CO2 udledningerne alene fra containerskibstrafikken vil udgøre mellem 25 og 62 mio. tons, svarende til et sted mellem halvdelen og over 100% af DK's samlede udledninger på 44 mio. tons. Dét forstår jeg godt, at man ikke vil have frem⁵.

Hertil kommer så bl.a. de ekstra 500.000 lastbiler årligt. Plus CO2 indlejret i varerne. Plus bygninger, maskiner, køretøjer etc.

Konklusionen ligger lige for: Havneudvidelsen vil i sig selv vil umuliggøre, at Aarhus når nuludledning. Hverken i 2030, i 2040, 2050 eller nogen af de følgende årtier.

³ Citeret fra Information, 30. april 2022 <https://www.information.dk/moti/2022/04/danmarks-stoerste-havn-udvide-mangler-1000-containerskibe-beregningen-klimakonsekvenserne> Den bedste måde, at vurdere om 145.000 tons CO2 er meget eller lidt, er at sammenholde det med Danmarks resterende CO2-budget, som fortæller, hvor meget CO2, vi endnu kan tillade os at udlede, før vi overskrider Parisaftalens 1,5 grader. CO2-budgettet overskrides i 2027. Altså må vurderingen være, at vi ikke kan tillade os at udlede så store mængder.

⁴ jf. https://detfaellesbedste.dk/wp-content/uploads/2023/11/Input_til_Aarhus_kommunes_Klimaplan2025.pdf

⁵ Containerskibstrafikken står officielt for 3 % af verdens CO2. I 2023 udledte Mærsk' containerflåde 82,6 mio. tons CO2 (Mobylyty Watch, 12.02.2024 <https://watchmedier.dk/nyheder/klima/article16838545.ece>) eller næsten det dobbelt af Danmarks samlede officielle udledninger. 2023 var første gang selskabet fik dets klimamål valideret af Science Based Target Initiative.

BEGGE MKR-RAPPORTER ER I STRID MED MYNDIGHEDERNES KRAV OG I STRID MED LOVGIVNINGEN

Myndighederne (trafikstyrelsen, Aarhus Kommune m.fl.) i sagen sagde til bygherre, dvs. Aarhus Havn: Når I laver MKR så vil vi have undersøgt udledninger fra skibe og lastbiler. Det undlod bygherren, Aarhus Havn⁶.

I den rapport, som efterfølgende blev lavet af COWI, er udledningerne fra det øgede antal containerskibe og lastbiler imidlertid ikke regnet med.

"Dermed lever rapporten ikke op til myndighedernes krav, vurderer professor ved Aalborg Universitet og leder universitetets Danske Center for Miljøvurdering (DCEA), som beskæftiger sig med miljøvurderinger i beslutningsprocesser, Lone Kørnøv." citeret fra Information 30.4.22

»...der er ikke blevet lavet de vurderinger, som myndighederne har bedt om, hvilket skaber en situation, hvor det ser ud til, at bygherre selv kan vælge, hvad man vil undersøge« fortsætter Kørnøv.

»Vi står i en samfundsmæssig yderst kritisk situation i forhold til klima, så når vi skal tage stilling til byggeprojekter som dette, som vil udlede CO₂, så skal klima være med. Det er så væsentligt et miljøforhold, at vi ikke kan udelade det af miljørapporterne,« udtaler hun til Information 30. april 2022.

Det stigende antal lastbiler og containerskibe vil ifølge professor ved Institut for Miljøvidenskab ved Aarhus Universitet, Mikael Skou Andersen, medføre en betydelig udledning af CO₂, og derfor ville oplysningerne om dem ifølge ham være en »vigtig« del af beslutningsgrundlaget forud for udvidelsen ⁷.

Information skrev den 30. april 2022:

"Danmarks største havn vil udvide. Men der mangler 1.000 containerskibe i beregningen af klimakonsekvenserne

- Danmarks største havn har vokseværk, og det vil betyde langt flere lastbiler og containerskibe.

De er imidlertid ikke blevet medregnet i projektets miljøkonsekvenser, selv om myndighederne krævede det"

I STEDET SNYDER MAN

NGO'er og borgere Aarhus kritiserede den manglende undersøgelse af driftsfasens udledninger. Vi påviste, at det var i strid med gældende lovgivning, og vi var i lokal og landsdækkende presse og tv med det.

Måske var det i længden lovlig pinligt for bystyret. I al fald bestilte man konsulenthuset COWI til at lave en analyse af klimapåvirkningen i driftsfasen. Eller: Det skulle det forestille, at man gjorde.

Det ville ellers være en enkelt sag, skulle man tro, at lave en analyse af driftsfasen. Man skulle bare finde ud af: Hvor meget udleder de ekstra skibe, lastbiler og varer, som MKR påstod ville blive konsekvensen af udvidelsen?

Altså: Hvad udleder:

- De 1000 ekstra skibe heraf 400 containerskibe.
- 4.230 flere køretøjer, heraf 2800 ekstra lastbiler døgnet rundt - dvs. 500.000 lastbiler om året.
- 5,5 mio. tons mere gods

I stedet for dette relativt enkle regnestykke fandt man på at skabe et fantasifoster som et alternativ til havneudvidelsen og spurgte så sig selv:

Hvis vi **ikke** bygger havneudvidelse, så betyder det at skibene skal gå til Hamborg, sagde man. Så skal, sagde man, varerne herfra til Aarhus på lastbil. Og så regnede man på dét: Hvor meget vil alle disse lastbilsture udlede? Og fandt at det ville være meget mere klimabelastende end havneudvidelsen. Faktisk vil havneudvidelsen i dette regnestykke havde tjent sig klimamæssigt ind allerede i 2032.

⁶ Myndighederne lavede et afgrænsningsnotat, som beskrev, hvad rapporten skulle indeholde. Blandt andet skulle det indeholde en beskrivelse af de direkte udledninger af CO₂ fra »drift af selve havnen«. Den skulle også beskrive de indirekte udledninger »som følge af ændring i transportarbejde« til og fra havnen med lastbiler og skibe, jf. Information, citeret ovenfor.

⁷ Han tilføjer: »Skibstrafikken står for mellem to og tre procent af de samlede udledninger i verden og er stigende. Til sammenligning står EU for ti procent. Der er tale om en meget betydelig del, som er vigtig at have med«.

Konklusion: Snip-snap - Pludselig var det en fordel for klimaet, at vi bygger denne klimaskadelige havn.

Med den tilgang vil alle fremtidige anlægsprojekter på forhånd kunne frifindes, for man kan bare finde på et virkeligt klimaskadeligt alternativt og så sige: Dét vi vil bygge er meget mindre skadeligt.

Smart var det, for så kunne man sige at man havde undersøgt klimakonsekvenserne i driftsfasen. Og Trafikstyrelsen kunne - som de gør i den nye supplerende MKR - henvise til denne 'undersøgelse'.

KONSEKVENSER AF FLERE KLIMAØDELÆGGELSER

Klimakonsekvenserne er kendte. Det handler om:

- Oversvømmelser - hver tredje bolig i Aarhus og hele bykvarterer eller kommuneområder, fx Vejlbj Fed, er truet af vand fra oven, fra neden og fra siden - af vedholdende massivregn, af stigende grundvand og oversvømmelser fra hav der stiger og flodbølger, der bliver voldsommere
- Hedeølger, tørke, vandmangel og misvækst
- Vildt vejr med kraftige storme og massiv regn
- Destruktion af vigtig infrastruktur og boliger. I dag er 29% af alle arealer i Danmark og i Aarhus truet af oversvømmelser fra regn, grundvand og havstigninger hhv. flodbølger og 600.000 boliger er truet (CONCITO). Vi må opgave hele byer og bygge diger og dæmninger langs kysterne, der hvor det er økonomisk muligt. Det vil gå stærkt ud over ressourcerne til velfærdssamfundet.

HVORFOR HAVNEUDVIDELSEN?

Flertallet i Aarhus Byråd begrunder havneudvidelsen med for lidt plads på havnen kombineret med et fremtidigt øget forbrug, som vil betyde øget import af varer fra Asien, Kina osv. Det stiller krav til en større havn.

Men ved Aarhus Byråd da ikke, at vi inden 2030 skal halvere udledningerne? Ved man ikke at vi senest i starten af 2030'erne overskrider 1,5 graders målet i Parisaftalen? Ved man ikke at dét betyder at vi overskrider Tipping Points som betyder økosystemernes sammenbrud?

Er Aarhus Byråd uvidende om klima? Og vil det i så fald være særlig klogt at lade dem fortsætte som byens ledelse?

Man snyder borgerne med CO₂-opgørelser som glemmer største delen af CO₂ og foregøgler analyser, som ikke er det papir værd, de er skrevet på (jf. analysen af 'driftsfasen'). Man snyder fremtidige generationer for at kunne gennemføre et projekt, der er ganske overflødig.

Hvornår begynder Aarhus Byråd at tænke: Hvad med at vi slet ikke forbruger alle disse varer produceret i Asien? Hvad med at transportere mindre og producere vores ting lokalt? Hvad med at satse på livskvalitet i stedet for ting?

Det var dog ellers nærliggende eftersom vi i Aarhus i dag overforbruger i den helt store skala. Vi bruger 4,3 jordkloder, men der er kun een. Vi er det sjette mest forbrugende folk i verden opgjort ift. overshoot days. Og har en af verdens højeste CO₂-udledninger per borger, nemlig 13 tons, mod verdensgennemsnittet på 6 tons. Inden 2030 skal vi ned på under 3 tons.

Og alligevel fortsætter vi med at øge forbruget. Jacob Bundsgaard sagde det sådan, april 2023 i sin tale til byrådet:

"Vi kommer alle sammen til at skulle ændre i vores forbrugsvaner – det er også en del af den grønne omstilling. Men den ændring kommer ikke til at ske inden for en kort årrække – derfor er vi nødt til at understøtte den grønne omstilling med energieffektiv transport (...)

Derfor er det også helt nødvendigt at udvide Aarhus Havn, fordi de alternative måder at transportere varer på er langt mindre bæredygtige end ved skib. (...) At udvide Aarhus Havn skal derfor i høj grad ses i sammenhæng med, hvordan vi lokalt her i Aarhus kan bidrage til at løse klimaudfordringen."⁸

- Ved Bundsgaard ikke at bare ét containerskib årligt udleder som en mellemstor provinsby på 60.000 borgere?
- Ved borgmesteren og byrådsflertallet ikke, at vi skal reducere CO₂ med halvdelen inden 2030?
- At vores forbrug og klodeaftryk er blandt de største i verden og at vi er nødt til at reducere det omgående?

⁸ Stiften 26. april 2023 <https://stiften.dk/debat/bundsgaards-tale-til-aarhus-byraad-havneudvidelsen-handler-grundlaeggende-om-vores-tro-og-haab-for-fremtiden>

- Eller at vi overskrider 1,5 grader i starten af 2030'erne og at de mange containerskibe med varer bidrager stærkt til dette?
- Borgmester Jacob Bundsgaard fortæller ovenfor, at havneudvidelsen sker fordi borgerne vedbliver med at øge deres forbrug og at man forsøger at afbøde konsekvenserne med en så bæredygtig transport som mulig. Men for det første er containerskibstransport ikke bæredygtig; det er tværtimod en af verdens store klimasyndere, og for det andet, så er havneudvidelsen snarere noget, der er aftalt med stærke lobbygrupper for store kapitalinteresser for længe siden som et rent og skært vækstprojekt - uden indtænkning af bæredygtighed? Det gælder fx Mærsk, Dansk Industri, Danske Erhverv, Danske Havne m.v.

"Fremtidig trivsel på vores planet afhænger af, hvordan vi behandler den: Seks af de ni planetære grænser er i dag allerede overskredet⁹, og klimaforandringerne sker i et accelererende tempo. Overskridelse af grænserne fører til uoprettelige skader på vores økosystemer og samfund og underminerer muligheden for at sikre gode liv for både nulevende og fremtidige generationer", fra et indlæg fra 26 økonomer, citeret fra Politiken 27.4.2024¹⁰.

"Vi skal reducere vores materielle forbrug, uden at det reducerer livskvaliteten: Under overfladen hviler den relativt høje danske livskvalitet i dag på et tungt materielt fodaftryk per indbygger (det 13.- højeste i verden, nærmest kun overgået af lande med stor olieproduktion) og en af de højeste forbrugsbaserede udledninger af drivhusgasser per indbygger i EU¹¹ - citeret sammestedsfra.

"Bæredygtighed handler ikke kun om klimaforandringer: Et hold af internationale forskere har identificeret ni globale jordsystemer, der er afgørende for livet på Jorden, med hver sin planetære grænse. De er: 1) klimaforandringer, 2) tab af biodiversitet, 3) ferskvand, 4) arealanvendelse, 5) biokemiske cyklusser (for eksempel kvælstof og fosfor), 6) oceanernes forurening og forsuring, 7) atmosfærens forurening med partikler og kemiske stoffer i røg, støv og giftige luftarter, 8) kemisk forurening, tungmetaller og radioaktivt materiale samt 9) ozon i jordens stratosfære." - citeret sammestedsfra.

Så meget om klima konsekvenserne. Men biodiversitet er mindst lige så vigtigt.

HAVNEUDVIDELSENS KONSEKVENSER FOR BIODIVERSITET

Verdens videnskab fortæller at vi er midt i den sjette masseødelæggelse af arter. FN's biodiversitetspanel sagde i den mest omfattende rapport nogensinde fra 2019 lavet af klodens 150 ledende biodiversitetsforskere fra 50 lande: Vi er ved at slå naturen ihjel: *"Naturen er globalt i tilbagegang med hastigheder uden fortilfælde i menneskehedens historie – og hastigheden af udryddelsen af arter accelererer med alvorlige konsekvenser for mennesker verden over"*¹²

En mio. arter er truet. Vi udrydder arternes levesteder og ødelægger de økosystemer der er deres forudsætninger. En definition er nødvendig: Ved biodiversiteten forstås her: arternes mangfoldighed + mangfoldigheden af levesteder og økosystemer + den genetiske mangfoldighed.

Hvert 7. år indberetter Danmark til EU om landjordens og havets tilstand. Sidste indberetning viste at kun 6% af landjorden har god biodiversitets status. I vores farvande er det 0%. INGEN marine naturtyper er i god bevaringsstatus.

Vi har ellers noget der er "virkelig i særklasse", som vi skal passe på, men som vi desværre er godt i gang med at ødelægge: Det er biodiversiteten i vores farvande og have.

Danmark har helt unikt store variationer i levesteder og dermed biodiversitet. Vi får vand ind fra Nordsøen med høj saltholdighed og brakvand fra Østersøen med meget lavt saltindhold. På et relativt lille område skifter saltholdigheden derfor markant. Alene det giver artsvariationer. Vi er et lille land, men vi har 8.750 km kyststrækninger med lavvande og stor variation i dybder og arter. Det betyder vi at har mange arter.

⁹ Katherine Richardson et al. (2023): Earth beyond six of nine planetary boundaries. Sci.Adv.9, eadh2458. <https://www.science.org/doi/10.1126/sciadv.adh2458>

¹⁰ <https://politiken.dk/danmark/oekonomi/art9866755/Seks-af-de-ni-planet%C3%A6re-gr%C3%A6nser-er-i-dag-allerede-overskredet.-Vi-m%C3%A5-vende-systemet-p%C3%A5-hovedet>

¹¹ Minter et al. (2023): Denmark's Global Consumption-based Emissions – Summary: https://concito.dk/files/media/document/Denmark%27s%20global%20consumption-based%20emissions_0.pdf

¹² FN-panelet hedder IPBES, Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. Rapporten kan læses her: <https://www.ipbes.net/news/Media-Release-Global-Assessment>.

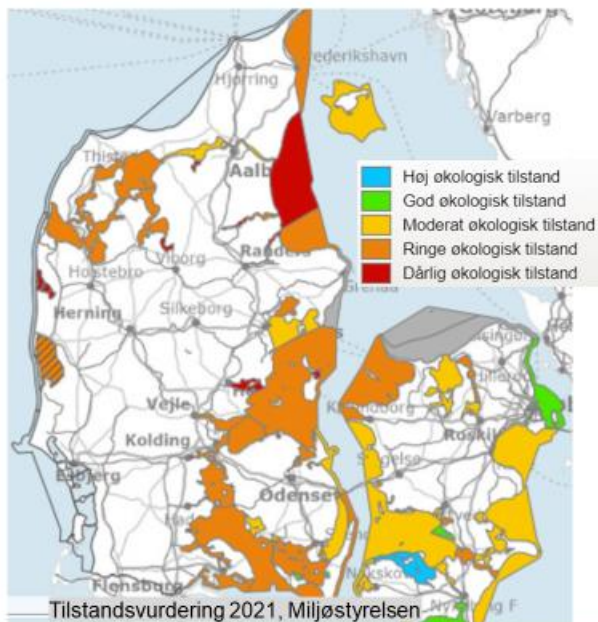
Variationen giver os betingelser for en stor biologisk og genetisk mangfoldighed, fordi hver art er tilpasset det enkelte sted. Midt i en global biodiversitetskrise er det unikt. Til gengæld kan ikke bare fx tilføre torsk fra Island, fordi hver art skal være genetisk tilpasset det specifikke sted, og det tager tid.

DK har historisk haft usædvanlig store områder med ålegræs. Ålegræs kaldes også for havets regnskov, fordi det øger biodiversiteten, binder næringsstoffer, binder CO2 og er et vigtigt opvækststed. Blandt meget andet godt.

Ålegræs er blandt de 4 vigtigste levesteder, habitater, i danske farvande. Men prøv at se på denne SLIDE:

Tilstanden af ålegræs i danske kystvande

Ålegræsset i de kystnære områder er alle sammen truede. Ålegræs er en af de mest pressede levesteder, både i Danmark og globalt.

Hvis man tager et kig på fiskene, med torsk som eksempel, så er vores torskebestande alvorligt truet. Torsken er nu under bæredygtighedsgrænsen. På blot 20 år er de blevet forvandlet fra store torsk til små torsk, med en længde der gør dem skrøbelige. SLIDE. I 1960 var længden 35 cm, i 2020 20 cm.

Ikke blot færre torsk – de er også blevet mindre

Foto fra 1987

Foto fra 2018

Miljøgifte: SLIDE viser: MILJØFARLIGE STOFFER ser vi overalt på Danmarks havkort. Det dræber og hæmmer livet i havet.

Miljøfarlige stoffer

Forklaring på disse ting: Vi forurener rigtig meget. Hovedårsagerne er støj fra skibstrafik, klapping af slam, landbrugets udledninger af kvælstof, dumpning af slam, råstofudvinding, stenfiskeri og klimaforandring - havet bliver varmere, men fisk og dyr kan ikketilpasse sig lige så hurtigt.

Årsagerne til den *unaturligt* lave biodiversitet (og funktion) skyldes menneskets forurening og brug af havet

- Nu vil vi med havneudvidelsen gøre mere af det!!!

Konsekvenserne for biodiversiteten af råstofudvinding af sand på 6 mio. m³ sand ved Moselgrund (områdestørrelse) og klapping af 400.000 m³ slam og sedimenter ved Yderflak2 - med 60 cm slam, som man vil dumpe jævnt ved Flak 2 området i et areal på 721.000 m². - er bl.a.

- **Klapping.** Vi dumper miljøfarlige stoffer, - tungmetaller som fx kviksølv, kobber, zink, eller miljøgifte som pesticider, eller PFAS, PFOS. Det har en giftig påvirkning af dyr, fisk og planter og forgifter vores fødevarer.

- **Flow af sedimenter.** Yderflak 2 er et strømfyldt sted. Det medfører, at sedimenterne spreder sig i havet og til kysterne, hvor det skaber alger, slam, brakvand - og turistflugt.
- **Iltsvind.** Det dumpede slam indeholder næringsstoffer som kvælstof, der forårsager eutrofiering og dermed iltsvind og havdød. Det ødelægger livet i havet, det hav som omgiver Danmark og vores mange øer og er med til at give os livskvalitet. Det ødelægger også muligheden for at fiske for landets mange sports- og lystfisker. Og så det ødelægger et helt erhverv, fiskeriet.
- **Mørke ved havbunden.** Klappning skaber sedimentspredning som forhindrer sollyset i at komme til havbunden. Det medfører, at fiskebestandene forsvinder og plantelivet dør. Hermed forsvinder også de opvækstmuligheder og levesteder, som skal give de næste generationer af fisk og dyr mulighed for at vokse op. Det betyder at livet ophører i vores farvande.
- **Råstofudvinding af sand.** Det efterlader et stort dødt havområde uden liv, der står dødt i årtier

Professor Stiig Markager, AAU, har disse korte stikord som en kommentar til dumpning og råstofudvinding:

- *"De 400.000 m3 slam vil sprede 2,5 tons bly, 63 kg cadmium og 23 kg kviksølv midt i et område hvor der fiskes. De tungmetaller ender på vores tallerken*
- *Havet og havbunden er meget ødelagt, nu vil man så lægge 70 cm forurenede slam på et område hvor der både er natur og fugleinteresser, der fiskes og der er beskyttet havnatur i nærheden.*
- *Jeg tror ikke på COWI/DHIs beregninger af at det ikke spreder sig.*
- *Opgravning af 6 mill m3. vil sprede 5.400 tons kvælstof og 1.500 tons fosfor ud i vandet. Ikke alarmerende, i forhold til de årlige tilførsler men dog noget. Desuden vil der frigives CO2 som antagelig ikke er taget med i beregningerne.*
- *Så er der den fysiske skade på havbunden, som vil stå der i hundrede vis af år (hvis man laver et stort hul) eller dækker et meget stort område, hvis man indvinder ved slæbesugning."* citeret fra mail 27.4.24.

Før borgermodstanden og hele debatten om dumpning af slam og dets voldsomt negative påvirkning af havmiljøer havde borgmesteren tænkt sig at dumpe 4,8 mio. m3 slam, som der står i den MKR-rapport, han som formand for Aarhus Havns bestyrelse var ansvarlig for at få lavet, og dermed stod bag. Hvorfor skulle det kræve en massiv borgermodstand før det blev gentænkt? Og er de 400.000 m3 noget, man bare gør større igen, når protesterne har lagt sig?

Man lovede ifm. vedtagelsen af havneudvidelsen på byrådsmødet den 21. juni 2023 at man ville gøre alt for at undgå at dumpe de 400.000 m3 slam og sedimenter. Men tilbage i 1997 og igen i 1998 fik kommunen os bekendt tilladelse til at gemme opgravet slam ind i nye anlæg, så man undgik dumpning. Hvorfor har man ikke valgt en sådan løsning denne gang? Er det fordi det er billigst bare at dumpe? Og hvad mener man så med, at man vil gøre 'alt'?

I en situation hvor verden og Aarhus er midt i den sjette masseudryddelse af arter er det en katastrofe, at vi foretager os sådanne ting.

Rent økonomisk set er det også absurd. Hvert år ødelægger vores økonomiske aktiviteter i Danmark for 250 mia. kr. naturressourcer, fortæller det grønne nationalregnskab, bl.a. uerstattelige arter. Og vi opbruger vigtige, endelige ressourcer. Men vi fortsætter bare. Vi slår et helt erhverv, fiskeriet, ihjel for at skabe en vækst, der som i dette tilfælde overhovedet ikke er behov for.

Politiken skriver meget rammende i sin leder 26. april 2024:

"Målt på materiel velstand ligger vi helt i front i forhold til de fleste andre lande, men velstandens bagside er beskæmmende og skræmmende tydelig: Den er ravende gal med vandmiljøet, biodiversiteten og CO₂-udslippet. Tallene er uimodsigelige: Vores berømmede danske velstand er ikke bæredygtig."

Bilag

AARHUS HAVN ANSØGER MILJØSTYRELSEN OM TILLADELSE TIL DUMPING AF SLAM

Aarhus Havn har screenet seks nye positioner cirka midtvejs mellem Øer Strand på Syddjurs og Sjællands Odde. Og i samarbejde med rådgivere og Miljøstyrelsen er havnen kommet frem til hvilket område, der vurderes egnet til klappning - nemlig området med navnet Yderflak 2

Aarhus Havn modtager p.t. 2/3 af alle varer der kommer fra udlandet til Danmark. I fremtiden er havnen tiltænkt en endnu større rolle som port ind til det system af motorveje, broer og tunneller, der skal bygges i henhold til

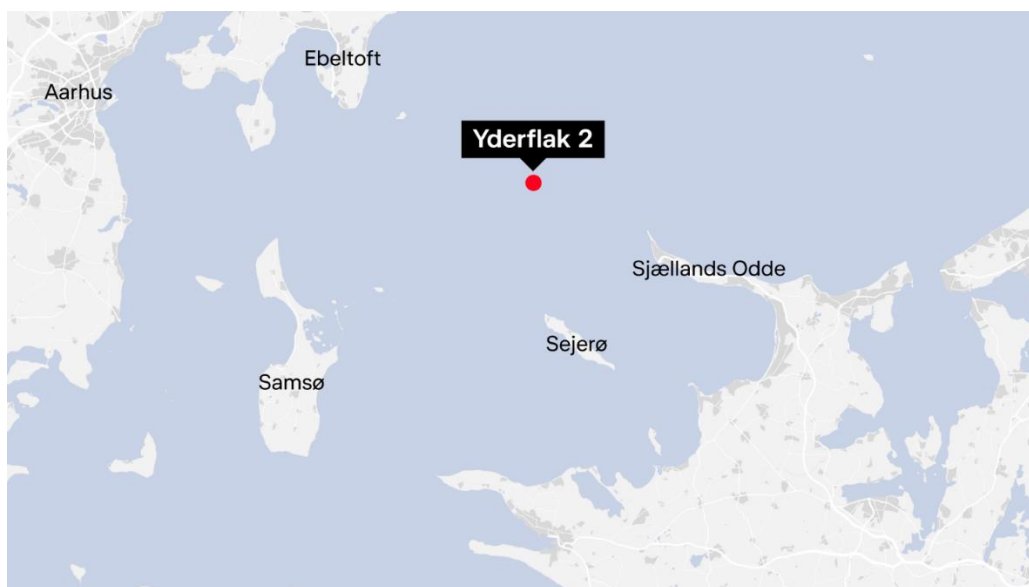
Infrastrukturreform. Der er tale om en stribe af milliardtunge anlægsprojekter, der tilsammen vil ødelægge klima, biodiversitet og natur som aldrig før i Danmarkshistorien.

Aarhus Byråd vedtog i 2023 en 3 km lang og 1 km bred udvidelse af havnen ud i bugten for at muliggøre dette. Det skete trods voldsomme borgerprotester, hvor en af hovedkanterne fra borgerne angik dumpningen af slam i en Aarhus Bugt, der er tæt på at dø. Det strider ikke blot mod al fornuft, men også mod fx EU's Vandrammedirektiv, som kræver god økologisk tilstand i alle kystnære farvande senest 2027.

Byrådet har nu besluttet at dumpe uden for de kystnære områder som Vandrammedirektivet omfatter og har ansøgt Miljøstyrelsen om tilladelse til dette. Som om det at dumpe lidt længere ude skulle fjerne problemet: At dumpningen bidrager til at slå farvandet ihjel.

ANSØGNING OM KLAPNING

Det Fælles Bedste er kommet i besiddelse af Aarhus Havns ansøgning til Miljøstyrelsen om dumpning af slam (klapning) på Yderflak 2. Det handler om dumpning på et havområde beliggende midt mellem Sjællands Odde og Aarhus, cirka midt i Molslinjens sejlroute. Yderflak 2 kaldes det, jf. kort.

Som underbygning af ansøgningen har konsulentfirmaet COWI A/S lavet en 130 sider lang rapport, der konkluderer, at dumpning af slam på dette sted, Yderflak 2, ikke vil ødelægge miljøet. Man søger om tilladelse til at klappe 400.000 m³ slam.

Rapporten konkluderer videre, at CO₂-udledningerne fra de pramskibe, der skal transportere disse mængder af slam til dumpning, er 'begrænset'. Der er tale om godt 3.000 tons CO₂.

Samlet lægger ansøgningen op til grønt lys for mere dumpning af slam i stil med dumpningen af slam fra Lynetteholmen, der blev standset i Køge Bugt bl.a. pga. 7 borgmestres protester mod forureningsfaren og fordi den svenske regering ikke ville acceptere det.

COWI's konklusioner dækkes ind bag et hav af grafer og analyser. Det er svært ikke at sidde tilbage med følelsen af, at konklusionerne er skrevet på forhånd, og at alle grafer og tabeller blot skal give det hele et videnskabeligt præg.

For lige meget hvad virksomheder som Aarhus Havn gør, lige meget hvor dødt havet er i forvejen, så har det nærmest aldrig nogen konsekvenser, at vi fortsætter forureningen. Bortset fra på naturen, forstås, men det kan man tilsyneladende altid gemme i grafer.

COWI SVINGER RUNDT MED DATA

Det er smukt at iagttage COWI's kreative vurderinger. Hør fx disse vurderinger under kapiteloverskriften "*Effekter af tildækning af havbund med klapmateriale*", side 78 i ansøgningen:

Først skriver COWI A/S dét, vi vel efterhånden allesammen ved er den indlysende konsekvens af at dumpe slam på havet:

"Bundfaunaorganismer, der lever i og på overfladen af sedimentet på klapplassen kan blive begravet under tykke lag af klappmateriale, hvilket de fleste organismer ikke vil overleve, med faldende artsrigdom og biomasse af bundfaunaen til følge (...)"

- Det er ganske rigtig dét, vi frygter, ja, som følge af de 60 cm slam, som man vil dumpe jævnt ved Yderflak 2 området i et areal på 721.000 m².

Men kun en halv side senere konkluderer COWI A/S så alligevel, at frygten for ændringer af biodiversiteten, dvs. frygten for livet på havbunden, for ålegræs der forsvinder, fiskeyngel og havplanter der dør pga. dumping af slam, - at denne frygt er ganske ubegrundet. Hør blot:

"Som nævnt i afsnit 5.3.1, vil sedimentsammensætningen på klapplassen ikke ændre sig væsentligt som følge af klappingen. Det vurderes derfor, at artssammensætningen af det genetablerede bundfaunasamfund vil blive meget lig den, der fandtes før klappingen."

Så er den klar - og helt uden argumenter, blot med en henvisning til, at *"..en række undersøgelser har vist, at bundfaunasamfund, der påvirkes af tildækning med klappmateriale, vil blive genetableret efter klappingens ophør"* (s. 78). Det betyder tilsyneladende ikke rigtig noget, at man dumper slam, så værsgo - bare fortsæt.

Og al den frygt, som miljøorganisationer har for at slammet vil indeholde tungmetaller og andet miljøfarlige stoffer, der ødelægger livet i havet, den klarer COWI i bare én enkelt sætning:

"Bundfaunaen vil ikke blive påvirket af forhøjede koncentrationer af miljøfremmede stoffer, idet klappingen, som nævnt i afsnit 5.3.1 ikke vil forårsage målelige ændringer i sedimentets indhold af sådanne stoffer".

- Tungmetaller, rester af skibsmaling, næringsalte, PFOS, PFAS osv. - intet problem.

Og al den bekymring som fx professor [Stiig Markager](#), Danmarks Naturfredningsforening, Sportsfiskerforbundet, Det Fælles Bedste og andre miljøorganisationer har ytret om, at næringsstoffer i det slam, der dumpes, forårsager iltvind og dermed havdød, det skriver COWI A/S elegant ud til evig glemsel.

Igen i en enkel sætning:

"Det vurderes desuden, at frigivelse af iltforbrugende stoffer under klapping ikke vil give anledning til iltstænknings, der vil påvirke bundfaunaen (jf. afsnit 5.3.5)."

..."Det vurderes"? - Er det de af Havnen betalte konsulenter, der her vurderer? og kan de have skelet til pengepungen, da de vurderede?

- Næringsstoffer der opbruger ilten i vandet er tilsyneladende ikke noget problem når det kommer til virkeligheden. Selvom det unægtelig så en smule trist ud med de danske farvande sidste sommer.

Man kan tænke, om det nu skulle være så meget bedre for miljøet at dumpe slam med næringsstoffer der giver iltvind og rummer tungmetaller og gifte der giver plante- og fiskedød midt ude i Kattegat med stærk strøm og bølger fra Molslinjen, frem for tæt ved Aarhus?

Men COWI A/S er ikke bekymret. Og så er Miljøstyrelsen sikkert heller ikke.

Lidt fakta:

Om biodiversitetskrisen

- en tredjedel af den danske befolkning har fx aldrig hørt om biodiversitetskrisen (citeret fra Carsten Rahbek, prof. mdl. af Biodiversitetsrådet, interview med Politiken 11.12.2022).

Videnskaben kalder det for den sjette masseudryddelse. Arter og økosystemer uddør i et alarmerende tempo på landjorden og i havet. Det er 'Biodiversitetskrisen'. *"Nu uddør der et sted mellem en art hver dag og en art hvert minut"* – Carsten Rahbek.

Naturen med alle dens arter og økosystemer er fundamentet for alt liv, herunder for vores, menneskehedens, eksistens. Når naturen dør, så udryddes også de arter og økosystemer, som skaber selve betingelsen for vores liv.

- Vi tager det for givet, at vi kan trække vejret. Men ilten i atmosfæren er skabt af levende væsener på landjorden og i havet, og hvis de forsvinder, mister vi ilten og dermed vores grundlæggende livsbetingelse. Men lige nu forsvinder ålegræs og plankton, to af de store iltgeneratorer, i hastigt tempo både i Danmark og globalt.
- Vi tager det for givet, at vi har adgang til frisk drikkevand, men det er økosystemerne der renser vores drikkevand, og når de kommer ud af balance, så renser de ikke længere på samme måde.
- Vi tager det for givet at mulden er frugtbar, så vi kan dyrke mad. Men hvis mikroorganismene i jorden dør pga. vores industrilandbrug med dets dyrkningsformer og gifte, så mister vi mulden og dermed maden. På samme måde tager vi det for givet, at havet er et uendeligt spisekammer, som hvert år bespiser to milliarder mennesker. Men når vi forurener havet, overfisker det og forsuret havene med ekstra CO₂, så forsvinder meget af havet fiskebestande og dermed fødegrundlaget for mange mennesker.
- Det er de levende organismer i havet der optager langt hovedparten af den varme vi udleder fra menneskelige aktiviteter. Ligesom det er havet der optager 30% af al den CO₂ vi udleder. Så hvis livet i havet dør, vil indholdet af CO₂ i atmosfæren – og varmen - blive så høj, at kloden bliver ubeboelig.

Alligevel har Danmark nærmest ingen biodiversitetspolitik. Og en tredjedel af den danske befolkning har aldrig hørt om biodiversitetskrisen.

Det er særligt skræmmende i lyset af, at Danmark nærmest ingen vild og beskyttet natur har tilbage. I Danmark har vi ifølge Biodiversitetsrådet så lidt som 1,6 % beskyttet natur, heri medregnet fx kirkegårde. Men FN siger at vi skal op på mindst 30% inden 2030. Og derfra snarest til 50%, siger forskere. Og 1/5 af Danmarks dyrearter er i øjeblikket i fare for at forsvinde.

”Danmark er et af de grelleste eksempler på et land, der prisgiver stort set al natur”, siger tidligere topforhandler Christian Prip ved COP27 (Politiken 7. dec. 2022).

»Klimakrisen kan ikke løses, uden at man løser naturkrisen. For en stor del af al menneskeskabt CO₂ stammer fra naturødelæggelser. Omvendt hjælper naturen os imod klimaforandringerne ved at holde på kolossale mængder af CO₂. Ikke mindst oceanerne.»

»Vi burde faktisk gå ud og kysse havet hver dag. For mikroorganismer, tang og fytoplankton i havet optager cirka en tredjedel af al den CO₂, vi udleder. Men i stedet er vi i fuld gang med at ødelægge økosystemerne i havet«, siger Carsten Rahbek. *»Et af skræksenerierne er faktisk nu, at havet holder op med at kunne absorbere mere CO₂«.*

»Når man spørger folk i EU, er danskerne dem, der ved mindst om biodiversitet. En tredjedel af danskerne har aldrig hørt om det. I Sverige er det 5 procent«, - citerer fra interview med Carsten Rahbek, Politiken 11. dec. 2022.

Biodiversitetskrisen og klimakrisen spiller gensidigt sammen, og vi kan ikke løse eller afbøde den ene krise uden at løse den anden.

Om Klimakrisen

Aarhus fik et kort brush-up om Klimakrisen af Sebastian Mernild 18. sept. 2023, da han kom til Aarhus og holdt foredrag om "Klimakrisen og dens konsekvenser":

- Verden opbruger sit CO₂ budget i 2030. Derefter kan vi ikke tillade os at udlede så meget som ét gram CO₂
- Vi når 1,5 grader i starten af 2030'erne. 2 grader i slutningen af 2040'erne. 3,2 grader år 2100, eller i værste fald: 4,4 grader. Ved både 3 og 4 grader er kloden ubeboelig.
- Når vi overskrider 1,5 grader overskrider vi Tipping Points, hvorefter verdens store økosystemer begynder at bryde sammen.
 - Til Politiken¹³ fortæller Sebastian Mernild:

»Når vi passerer det, vi må udlede i forhold til at holde temperaturstigningen under 1,5 grader, så begynder forventeligt nogle af de store systemer at passere tipping points med selvforstærkende effekter til følge – for eksempel at indlandsisen smelter«, siger han.

FN's klimaagentur, IPCC, har også regnet på, hvad der skal til, hvis temperaturstigningen skulle holdes under

¹³ Politiken 5. dec. 2023 <https://politiken.dk/klima/art9641070/%C2%BBVi-har-gjort-det-v%C3%A6rre-for-os-selv-over-tid%C2%AB>

1,5 grader. Og selv om den teoretiske mulighed findes, så spår Mernild den »mikrochancer«. Det ville konkret kræve et fald i globale udledninger på 43 procent ved udgangen af dette årti. »Altså næsten et halvering. Og lige nu ser vi i stedet en svag stigning«, siger Sebastian Mernild sammesteds.

»Der er håb. Og så er der naivitet grænsende til det tåbelige. At insistere på, at verden stadig kan holde sig under en temperaturstigning på 1,5 grader sammenlignet med et førindustrielt niveau, falder i den sidste kategori. Faktisk bliver det direkte pinligt, hvis politikerne fortsætter med at insistere på, at det kan lade sig gøre.

Det mener klimaprofessor ved SDU Sebastian Mernild. Som en af Danmarks førende forskere i klimaforandringer er han tilknyttet FN's klimaagentur, IPCC, og var tidligere i år med til at fremlægge hovedkonklusionerne i én af de rapporter, der har vist, at vi med den nuværende kurs er tættere på en temperaturstigning på 3 grader end 1,5. Så nu er det tid til at tage konsekvensen.

»Jeg synes bare, vi skal være ærlige og sige: Den nåede vi sgu ikke«. Cit. fra Pol. 5. dec. 2023

- Det ekstreme vejr vil ramme alle regioner på kloden, se Nyhedsbrev 19
https://detfaellesbedste.dk/.../2023/09/19_Nyhedsbrev.pdf

Du kan også læse "Klodens Tilstand" , en maggieterning om vores klodes tilstand, herunder om klima og biodiversitet - <https://detfaellesbedste.dk/.../Klodens-tilstand-og...>

De medtagne slides er fra Karen Timmermann, professor ved Aqua DTU og medlem af Biodiversitetsrådet